

קיום מצות שמיטה צריך להיות בשמחה

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תצאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושתתה הארץ שבת לה, וכתב רש"י לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית, דרך פשוט יוצן דמיון שנת השמיטה לשבת בראשית, דבר זה צמדבר (פ"ג ח') א"ר לוי את מואל דברים הרבה ברא הקב"ה בעולם וצירר לו אחד מהם, ברא ז' ימים וצחר הקב"ה בשבת שנאמר (בראשית ז' ג') ויצרך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו, ברא שנים וצירר לו אחד מהם שנאמר (ויקרא כ"ה ז') ושתתה הארץ שבת לה, הרי לן ששבת ושמיטה חביצין להקב"ה מטעם שהם שביעי.

ובדרך אגדה י"ל עוד בזה בע"ה, דחו"ל אמרו באבות (פ"ה מ"ט) בעון שמיטה גלו, והענין דשמיטה צריכין לקיים בשמחה כמו שמירת שבת ז"ל בשמחה, כמו"ש בתפלת שבת ישמחו במלכותך שומרי שבת, כן יהיה שמירת שמיטה, כיון ששבת ושמיטה חביצין אלל הקב"ה מזד שהם שביעי.

ובתהלים (מ"ח ג') כתיב יפה נוף משוש כל הארץ, וכתב רש"י שהקרבנות מכפרין וזה מציא שמחה, ובעון שלא קיימו שמיטה בשמחה באו מזה לצטל מנות שמיטה לגמרו, לכן גלו מא"י שמציא שמחה לאדם כמו"ש יפה נוף משוש כל הארץ, והוא העונש מדה כנגד מדה.

שומרי שמיטה ינצלו מגאולה

וידבר ה' אל משה בזה סיני לאמר, וכתב רש"י מה ענין שמיטה אלל הר סיני, ובעטרת ישועה (אות ז') כתב שמיטה הם אחוין שמ"ט י"ה.

וי"ל בהקדם דברי הקדושת יו"ט שציאר שאלת (כ"ה כ') וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית, דמנות שמיטה הוא מסירת נפש גדול לשבות השדה שנה אחת ואינם דואגים מה נאכל, רק שומרי השמיטה היו יראים מגאולה, מה יאמרו הצריות ראה גודל אמונת החקלאים שמקיימים (תהלים נ"ח כ"ג) השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך כל שנת השמיטה, אשר מעט אנשים פשוטים יוכלו לעמוד בנסיון כזה, לז"א תורה וכי תאמרו רק צפה מה נאכל, אצל כללכם שלימים אחס באמונה בזה רק שואלים מה נאכל להנצל מגאולה, אז אלוה את הצרכה לג' שנים.

ואומרו וציויתי את ברכתי לכם בשנה הששית, י"ל דציטב לצ (ויגש) הציא צס ספר נועם מגדים שציאר הקרא בתהלים (ע"ח כ"ז) וימטר עליהם כעפר שאר, שהמוזנות הוא לפי ערך עונה שצאדם, ובמסכת כתובות (דף מ"ז:) אמרו שארה אלו מוזנות, וז"ש וימטר עליהם כעפר שאר, הקב"ה ממטיר על האדם שפע הפרנסה כפי עניויות שלו עכ"ל.

ולכן אחר שיאמרו מה נאכל בשנה השביעית להנצל מגאולה, ויקיימו מנות השמיטה לשם הוי"ה, שפיר אחר וציויתי את ברכתי לכם בשנה הששית, ע"ד וימטר עליהם כעפר שאר, שהמוזנות הוא לפי ערך עונה שצאדם.

והחיד"א ציוסף תהלות על תהלים (מזמור קכ"ג) כתב דשם י"ה מליל מגאולה שכן גאו"ה עולה י"ה, וזה מרומזו בתיבת שמיטה שמת י"ה מספר גאו"ה, שהקב"ה מצטיה ששומרי שמיטה ינצלו מגאולה שעולה י"ה.

ודא ענין שמיטה אלל הר סיני, מהתורה הניתנה בזה סיני שהוא הר קטן, ישיג מדת עניויות צמאות שמיטה.

שמיטה מורה שהקב"ה נתן התורה למשה רבינו

ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לצטח (כ"ה י"ח) וכתב רש"י, שבעון שמיטה ישראל גולים שנאמר (בחקותי כ"ו) אז תרצה הארץ את שבתותיה, והרצת את שבתותיה, ושבעים שנה של גלות צבל כנגד שבעים שמונות שצטלו היו, ויש לדקדק הלא הקב"ה מעניש מדה כנגד מדה, ולמה בעון שמיטה גלו, גם קשה הלא מקרא מלא הוא (ירמיה ט' י"ז) על מה אצדה הארץ על עוצם את תורתי וכילד יתקיימו שניהם.

וי"ל דהחת"ס כתב שמשמיטה יש ראהי שכל התורה שנתן לנו משה הוא מהקב"ה ולא מעצמו, כי משה רבינו אמר (כ"ה כ"א) שהשומר שמיטה יצוה ה' הצרכה ועשת את התצוה בשנה ששית לשלש השנים, וזה א"א לצו"ד להצטיח כי אין זה צידו אלא ודאי שהקב"ה צוה כן, וכן הוא שאר תרי"צ מצוות, וזה ענין שמיטה אלל הר סיני, שממנות שמיטה ראהי שמיטה קיבל תורה מהקב"ה צסיני עכ"ד.

ובשמן ראש ציאר בזה הקרא בתהלים (ס"ז י"ז) אחת דבר אלהים שחיס זו שמעתי כי עז לאלהים, אחת דיצר אלקים היינו גידולי שנה אחת, אמנם שחיס זו שמעתי ז"ו היינו שנה ו' לז' תותר התצוה, וע"כ התורה אינו ממשה רק מה' דצו"ד אין צידו להצטיח כן, ומה ראהי כי עז היינו התורה לאלהים הוא ולא משה צדה מלצו עכ"ד.

ובזה יוצן הענין, דמי ששומר שמיטה ורואה הצרכה משנה ו' לז' שרק הקב"ה יכול לעשות זה, כמו"כ יאמין שהתורה הוא תורת ה' כי משמיטה ראהי שהקב"ה נתן התורה ולא משה מלצו, אצל המצטל מנות שמיטה ועוצד בשדהו אפילו בשנת השמיטה ואינו רואה הצרכה בשנת השמיטה, א"כ אין לו הוכחה משמיטה שזה הוא ציוו השם ואולי משה צדה זאת מלצו, כמו"כ יפול צו ספיקות צשאר התורה חס הוא צאמת מהקב"ה ומצטל התורה, ולכן עון שמיטה גורם עוצת התורה, ולכן אצדה הארץ.

מנין פסוקים בפרשת בהר בחקותי הם ע"ר

מנין פסוקים צפרשת בזה הם נ"ז, ומנין פסוקים צפרשת בחקותי הם ע"ח וצכן י"ל שהם ז"ן לח"ס.

רבע"ה יתצאר דצפרשת בחקותי (כ"ו ה') כתיב ואכלתם לחמכם לשבע, וצפרשת המוכחה (כ"ו כ"ו) כתיב צצצרי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם צתנור אחד והשיצו לחמכם צמשקל ואכלתם ולא תשצו, ולזה צא סימן שני פרשיות בזה

בחקותי צמנין הפסוקים ז"ן לח"ם, שיזכו להיות ניזון מלחם כדי שציעה, ולא ישלוט הקללה שצמנכה.

ובהעברת הפרשה שנים מקרא הם צ"פ ז"ן לח"ם שעולין ע"ר תיבות, וי"ל דצמנכת מגילה (דף ל"א): תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שצמורת כהנים קודם עזרת שחלה שנה וקללותיה, דצמנכת נידונין על פירות האילן.

ובזוהר הקדוש (צראשית ג' א') עה"פ והנחש היה ערום מכל חיות כחז, שהקללות בא מכת הסמא"ל, וצמנכת סוכה (דף נ"ג). דרש רבי עזרא ואיתימא רבי יהושע בן לוי שצעה שמות יש לו ליצר הרע, הקדוש ברוך הוא קראו רע שנאמר צפרשת צראשית (ח' כ"א) כי יצר לב האדם רע מנעוריו.

ולכן נמסר צפרשת צהר בחקותי ע"ר תיבות להורות שקללות באים בזה הס"מ שהקצ"ה קראו ר"ע, והענה אם בחקותי תלכו בזה המורה מבטלין כוחו, כמו"ש חז"ל צמנכת קידושין (דף ל'): כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל, בני צראתי יצר הרע וצראתי לו תורה תבלין, ואם אחס עוסקים צמורה אין אחס נמסרים צידו.

פרשת בחקותי

ואכלתם לחמכם לשוצע (כ"ו ה') יש לדקדק תיבת לחמכם, דדי לומר ואכלתם לשוצע.

ויתבאר צע"ה דצאריית מנחם להרה"ק מווישיזווע ציאר מד"ר שאדה"ר אמר אכלתי ואוכל עוד, דהאכל משלו אוכל כדי שציעה ולא יותר, אכל האוכל מממון אחרים ממשיך לאכול יותר מכדי לרכו והוי כאילו אינו שצע כי אינו שלו, וז"ש רחל ולאה צפרשת ויאל (ל"א ט"ו) ויאכל גם אכול סימן הוא שהוא כספנו.

ובזה יל"פ הקרא צפרשת עקב (ח' י') ואכלת ושצעת אז וצרכת, דאם אינו שצע זה סימן שאינו שלו והוי שוצע בך ח"ו דאסור לצרך, וזה שאמר אדה"ר כמתודה אכלתי אכל לא שצעתי ואוכל עוד מטעם שאני מודה שאינו שלי עכ"ל.

ולזה מדגיש המורה ואכלתם לחמכם שלכם אז תאכלו לשוצע.

בעון ביטול שבת וברית מילה גלו מא"י

אף אני אלך עמם בקרי והצאתי אתם בארץ איציהם או אז יכנע לצבם הערל ואז ירצו את עונם (כ"ו מ"א) וכחז בצפר מדבר קדש א"ז יכנע לצבם הערל ואז ר"ת אליה"ו, שע"י תשובה יצאו אליהו ואז ירצו את עונם שיתרצה הקצ"ה עמם.

ויתבאר צע"ה, דצפירות הרא"ש ציאר או אז יכנע, צעון חילול שבת שהוא יום ז' מנין א"ו, ובעון ברית מילה שנתנה לח' כמנין א"ו.

ובמהרי"ל [סוף הלכות שבת] כחז מה שנוהגין לומר פסוקי אליהו וזמירות על שם אליהו הנביא צמוצי שבת, דאיתא במדרש דצמוצי שבת יושב אליהו ז"ל תחת עץ החיים וכותב

זכויות של שומרי שבת ע"ש, ואליהו הוא מלאך הצרית ולזה נטמן צרמו א"ז יכנע לצבם הערל ואז ר"ת אליה"ו, דשבת ומילה נוגע לאליהו.

ובאמת יש לאליהו שייכות לשבת וצרית מילה ציור, דצמנכת שבת (דף קי"ט) אמרו חז"ל לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו זה את השבת, וצמנכת מנחות (דף נ"ג): א"ר ינחק בשעה שחרב בית המקדש מלאו הקצ"ה לאצרהם שהיה עומד בצית המקדש, אמר לו מה לידידי צייתי, אמר לו על עיסקי בני צאתי, אמר לו צניך חטאו וגלו, אמר לו היה לך לזכור ברית מילה, אמר לו וצפר קודש יעצרו מעליך, הרי לך שגם הפרת ברית מילה גרם גלות.

לכן נרמז צמנכת צר"ת א"ז יכנע לצבם הערל ואז אליה"ו, דאליהו יושב ומצפה מתי יעשו תשובה וישמרו שבת קודש, ויקיימו ברית מילה, ואז ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויצטר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות.

פרשת ערכין הוה הכנה למ"ת

במסכת מגילה (דף ל"א): אמר ר' שמעון בן אלעזר, עזרא תיקן להן לישראל שיהיו קורין קללות שצמורת כהנים קודם עזרת, כדי שחלה השנה וקללותיה.

ובדרך אגדה יל"פ שקורין פרשת בחקותי קודם עזרת, דלתורה צריכין אחדות כמו"ש רש"י צפרשת יתרו (י"ט צ') עה"פ ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד, וצרבה צראשית (י"ד ז') דרשו ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול צמורה.

ובפרדס יוסף הציא בשם הגאון ר' מאיר שפירא ז"ל שציאר סמיכות תוכחה לערכין, דכשישראל יקרא התוכחה יהיה שפל בעצמו וידמה אשר יהודי אין לו שום שווי, לכן כתיב פרשת ערכין, שיהודי אף הפחות שצפחותים יש לו ערך ושווי עכ"ל.

ולכן קורין פרשת בחקותי פרשת התוכחה ופרשת ערכין קודם עזרת, ואז ישיג שיהודי אף הפחות שצפחותים יש לו ערך ושווי, והיו בשלום ואחדות ראויים לקבל התורה צמנית איש אחד בלב אחד.

באיסור דחיקת הקץ גם הבתים יחרבו

בהפטורת בחקותי (ירמיה י"ז ד') ושמתה וכן מנחלתך אשר נתתי לך, ופירש"י כפל לשון בך ומנחלתך, וכן מנחלתך, וכן חנקס מנחלתך שאגלה אותך ממנה.

ואולי יאמר נא כפל לשון, עפימ"ש רביה"ק צקונטרס חידושי תורה צפרשת בחקותי (דף ש"ח) דגם הצמים שצונים צא"י בעצירה שעוצרים על שלש שבועות יחרבו כיון שנצנו צא"סור.

וד"ש ושמתה - את ארץ, וצנוסף לשמיטת הארץ, וכן מנחלתך אשר נתתי לך היינו הצמים שהם נחלתם ג"כ אשמוט מכס, אחר שנצנו צא"סור על שלוש שבועות.